

Серединська В.М.

кандидат економічних наук, доцент

Загородний В.В.

здобувач другого (магістерського) рівня

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Успіх стратегічних і тактичних рішень у сфері фінансового управління значною мірою визначається їх аналітичним обґрунтуванням. Тому питання аналізу наявності, структури, динаміки та використання власного капіталу, розробки рекомендацій щодо його захисту залишаються відкритими та потребують глибоких досліджень.

Мета аналізу власного капіталу полягає у пізнанні фінансового механізму підприємства, дослідженні тенденцій і закономірностей процесів формування та використання власних фінансових ресурсів для обґрунтування рішень у сфері фінансового управління [2]. Відповідно, до основних завдань аналізу власного капіталу можна віднести:

- ✓ оцінку наявності, динаміки і структури власного капіталу;
- ✓ оцінку достатності та обґрунтування потреби у власному капіталі;
- ✓ аналіз формування та змін окремих складових власного капіталу;
- ✓ оцінку вартості окремих елементів власного капіталу та їх впливу на середньозважену ціну капіталу;
- ✓ аналіз показників результативності використання власного капіталу;
- ✓ аналіз якісних параметрів цінних паперів власної емісії;
- ✓ аналіз дивідендної політики підприємства;
- ✓ пошук напрямків росту капіталу, підвищення рівня його віддачі та зміцнення фінансової стійкості підприємства [3].

Структурно-логічна модель методики аналізу власного капіталу відповідно до вказаних завдань із визначеними показниками та методами їх дослідження наведена на рис. 1.

Початковим етапом аналітичного дослідження власного капіталу підприємства є оцінка його наявності загалом та у розрізі окремих елементів капіталу. Вона спрямована на вивчення: динаміки власного капіталу за загальним обсягом, складом, структурою; руху та інтенсивності його оновлення; складу власних джерел фінансування активів підприємства.

У межах вказаного етапу доцільним є порівняння темпів зміни власного капіталу з темпами зміни активів, чистого доходу від реалізації продукції і чистого фінансового результату підприємства. Якщо темпи зростання власного капіталу є вищими за темпи росту активів то зміцнюється фінансова незалежність підприємства. В свою чергу, перевищення темпів росту чистого доходу від реалізації і чистого прибутку над темпами росту власного капіталу є ознакою підвищення ефективності його основної діяльності [2].

Необхідно вказати, що висока частка власних фінансових ресурсів водночас може бути наслідком небажання або невміння використовувати банківські кредити. Цей факт може призвести до сповільнення бажаних тенденцій розвитку підприємства. Адже збільшення частки позиченого капіталу за відповідних умов (рентабельність активів вища за ставку банківського відсотка) може підвищити віддачу власного капіталу.

У процесі аналізу слід оцінити складові власного капіталу і зміни, що відбулися в ньому за аналізований період. Кожен елемент власного капіталу відображений у балансі необхідно оцінити за питомою вагою у підсумку капіталу та у валюті балансу, а також вивчити їх динаміку за звітний рік. Зміни у складі власного капіталу відбуваються внаслідок: переоцінки активів; чистого прибутку (збитку) за звітний період; розподілу прибутку; внесків учасників; вилучення капіталу; інших змін у капіталі.

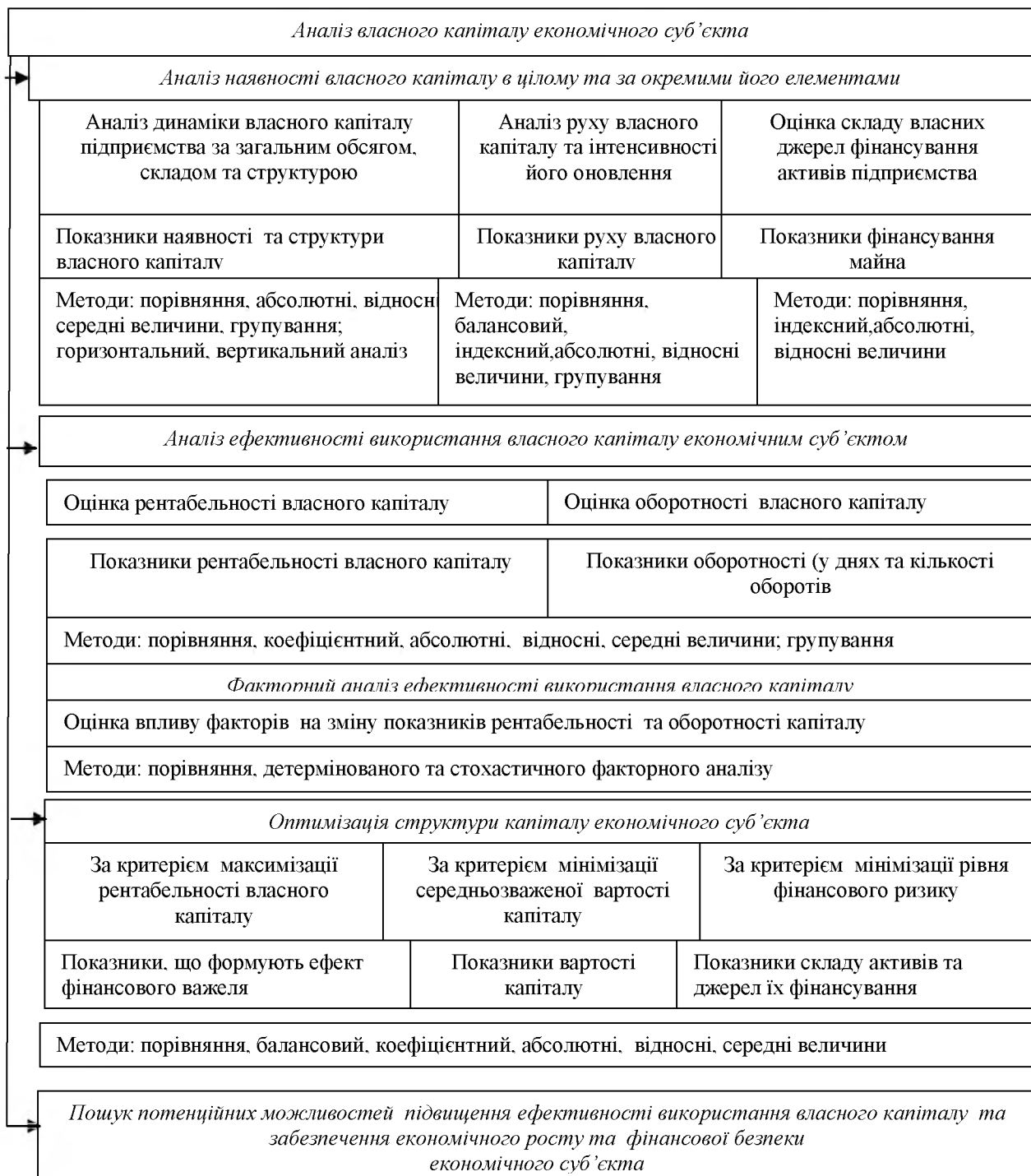

Рис1.Сруктурно-логічна модель методик аналізу власного капіталу [4]

Оскільки, власні фінансові ресурси, зокрема зареєстрована їх частина – статутний капітал є гарантією захищеності прав власників економічного суб'єкта, то під час аналізу необхідно приділити увагу показникам, що характеризують рівень такого захисту, а саме коефіцієнтам: захисту власного капіталу; захисту зареєстрованого капіталу; ризику власного капіталу.

Заслугове на увагу також оцінка руху та інтенсивності оновлення власного капіталу за коефіцієнтами надходження, вибуття та приросту [4].

У ході аналізу розраховують та оцінюють вартість власного капіталу. Цей показник характеризує рівень витрат підприємства на залучення власних фінансових ресурсів та, у свою чергу, впливає на «середньозважену вартість капіталу» господарюючого суб'єкта.

Аналіз власного капіталу включає також моніторинг достатності власних фінансових ресурсів для формування активів підприємства. Щоб визначити, який обсяг власного капіталу використовується на фінансування поточної діяльності, а який капіталізований, тобто вкладений у необоротні активи, розраховуються такі показники, як власний необоротний капітал, власний оборотний капітал (робочий капітал) [2]. У процесі аналізу вивчається величина перерахованих показників та їх динаміка. Ріст частки власного оборотного капіталу у загальній сумі власного капіталу свідчить про його зростаючу мобільність, оскільки більша частина власного капіталу знаходиться у високоліквідній формі.

Відповідно до представленої структурно-логічної моделі методики аналізу власного капіталу, важливими етапами аналізу є оцінювання ефективності використання власних фінансових ресурсів та оптимізація структури капіталу.

Узагальнюючими показниками ефективності використання власного капіталу підприємства є показники рентабельності та оборотності власних фінансових ресурсів.

Рентабельність власного капіталу є ключовим у сукупності показників ефективності функціонування підприємства, вся діяльність якого спрямована на збільшення обсягу власного капіталу і підвищення рівня його прибутковості.

Рентабельність власного капіталу залежить від наступних факторів: рентабельності реалізації; оборотності активів; структури авансованого капіталу, тобто співвідношення між позиченим і власним капіталом. Залежно від умов господарської діяльності економічний суб'єкт може робити ставку на той чи інший фактор для підвищення показника фінансової рентабельності [1].

Формування оптимальної структури капіталу, тобто визначення такого співвідношення між позиченим і власним капіталом, який дозволяє підприємству підвищити віддачу власних фінансових ресурсів і забезпечити необхідний рівень фінансової стійкості є надзвичайно складним завданням, вирішення якого полягає у використанні певних моделей та методів оптимізації, врахування ряду суб'єктивних і об'єктивних факторів.

В економічній літературі пропонуються різні методи розв'язання цієї проблеми, в основу яких покладено наступні критерії оптимізації: максимізація рівня фінансової рентабельності; мінімізація середньозваженої вартості капіталу, що дозволяє підвищити реальну ринкову вартість підприємства; мінімізація рівня фінансового ризику [2].

Суть методу оптимізації структури капіталу за критерієм максимізації прогнозованого рівня рентабельності власного капіталу полягає у проведенні спеціальних розрахунків з використанням механізму фінансового левериджу для визначення оптимального співвідношення структурних елементів капіталу підприємства з метою максимізації рівня віддачі його власних джерел коштів.

Метод оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації його вартості базується на попередній оцінці вартостей власного та позиченого капіталів за різних умов їх залучення та на подальшому розрахунку середньозваженої вартості капіталу економічного суб'єкта.

Економічна сутність методу оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків полягає у фінансуванні різних складових частин активів за рахунок диференційованого вибору джерел коштів підприємства з урахуванням можливих видів ризику.

Список використаних джерел:

1. Кошельок Г.В., Малишко В.С. Факторний аналіз рентабельності власного капіталу підприємства. *Економіка та суспільство*. 2016. № 7. URL:

<http://www.economyandsociety.in.ua/journal-7/14-stati-7/549-koshelok-g-v-malishko-v-s>(дата звернення: 1.08.2019).

2. Серединська В.М. Загородна О.М., Р.В.Федорович. Економічний аналіз: навч. посіб./ за ред. проф. Р.В.Федоровича. Тернопіль: Астон, 2010. 416 с.

3. Спільник І.В., Загородна О.М. Аналітичне забезпечення управління власним капіталом. *Економічний аналіз*. ТНЕУ. Тернопіль: Економічна думка, 2011. Випуск 9, Ч.2. С. 370-379.

4. Янчева Л. М., Кашена Н.Б., Чміль Г.Л. Обліково-аналітичне забезпечення управління капіталом підприємств торгівлі: теорія та практика: монографія. Харків: ХДУХТ, 2016. 537с.

Сисосва І. М.

кандидат економічних наук, доцент

Балазюк О. Ю.

кандидат економічних наук, доцент

Вінницький навчально-науковий
інститут економіки Тернопільського
національного економічного
університету, м. Вінниця, Україна

СУТНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО АУДИТУ ТА ЙОГО РІВНІ

Інститут соціального аудиту на сьогодні не має чіткого нормативно-правового закріплення ні у вітчизняній, ні у міжнародній практиці. Однак питання, що є об'єктами дослідження соціального аудиту, визначені численними міжнародними актами та договорами, а також закріплені українським законодавством. Це, зокрема, питання захисту життя, прав і свобод людини, проблеми захисту довкілля, тощо [1, с.18].

Поділ соціального аудиту за рівнями, на наш погляд, дасть змогу краще його вивчити, зрозуміти і сприяти теоретичному та практичному застосуванню в Україні.

Зарубіжний соціальний аудит спирається значною мірою на правові норми, зафіксовані в ряді універсальних міжнародних договорів, що закріплюють основні соціально-економічні положення: Статут Організації Об'єднаних Націй (1945), Загальна декларація прав людини (1948), Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966), Заключний акт Ради але безпеки і співробітництва в Європі (1975) та ін. [6].

Суть соціального аудиту – це діагностика проблемних ситуацій, що виникають па підприємстві, в галузі або в регіоні, а також оцінка їх важливості, пошук шляхів їх вирішення та формування конкретних рекомендацій для зацікавлених сторін. Іншими словами, соціальний аудит – це аналіз чинників соціальних ризиків і вироблення пропозицій щодо зниження їх впливу [3].

Соціальний аудит є реальною системою діагностики соціально-економічних відносин на підприємстві, у галузі або в регіоні, а також аналізу ефективності діяльності органів виконавчої влади. Тобто соціальний аудит являє собою аналіз факторів розбалансованості соціальних критеріїв та розроблення пропозицій щодо зниження їх впливу і подальшої нормалізації. Згідно з концепцією, соціальний аудит – це спосіб всебічної і об'єктивної оцінки стану соціальних відносин на різних рівнях (корпоративному, муніципальному, галузевому, регіональному, національному), який дозволяє виявити потенційні загрози погіршення соціального клімату, розкрити резерви розвитку людських ресурсів (Рис.1).